Беларускі Звон

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Вострабрамская вул. 9 (Ostrobramska 9). Рэдакцыя адчынена: 12—2 штодня апрача сьвяточных дзён.

Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі на адным баку паперы, з праўдзівым прозьвішчам аўтора і адрэсам (для ведама Рэдакцыі). Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана кожнага нумару 30 м. Падпіска на 3 месяцы каштуе 400 м. (з даст. да хаты). Цана абвестак: перад тэкстам 150 мк., сярод тэксту 200 мк. і на апошняй страніцы 70 мк. за радок пэтыту ў 1 шпальт.

Год II. Вільня. Субота, 1-га красавіка 1922 г. № 10 (35).

Ад Адміністрацыі.

Нашы падпішчыкі вельмі часта жаляцца на тое, што яны не атрымліваюць нашай часопісі, што па загаду мясцовай улады яе на пошце канфіскуюць.

У гэтай справе мы зьвярнуліся да Дырэктара пошты і тэлеграфу з пытаньнем, ці падуладныя яму паштовыя чыноўнікі маюць права па загаду мясцовай адміністрацыі канфіскаваць якую-колечы карэспандэнцыю?

На гэта нам адказана, што яны гэткага права ня маюць.

Дзеля гэтага ўсіх тых падпішчыкаў, якія атрымоўваюць „Белар. Звон" беспасрэдна з свайго паштовага аддзелу ў межах т. з. „Сродковай Літвы", а чамусьці будуць атрымліваць яго не акуратна, просім паведаміць нас аб гэтым, а мы з свайго боку пастараемся высьніць справу і пацягнуць вінаватых да судовае адказнасьці.

Перад Гэнуяй.

Мы на пярэдадні Гэнуэскай канфэрэнцыі, якая мае шырокія заданьні, як экономічныя, так і палітычныя.

Трэба пачаць пляновую адбудову зруйнаванай праз вайну Эўропы, галоўным чынам Расеі, Сэрбіі, Польшчы, Румыніі, а потым і Бельгіі, Францыі, Нямеччыны et ceterum —амаль ні ўсіх дзяржаваў, ваяваўшых адна проціў другое.

Трэба памірыць перамогшых з пераможанымі, устанавіўшы паміж імі дабрасусецкія адносіны і мір, у сувязі з чым стаіць вельмі важнае пытаньне аб разбраеньні вялізарных яшчэ вайсковых сіл некаторых дзяржаў, і яшчэ больш важнае пытаньне аб зьмене імпэрыялістычнай і ваяўнічай палітыкі паасобных дзяржаў, якія ніяк ня хоцуць згодзіцца з мірнымі тэндэнцыямі Лігі Народаў.

Калі ісьці яшчэ далей, дык мабыць прыдзецца на канфэрэнцыі не абмінуць і пытаньня аб граніцах, якія дзе-нідзе устанавіліся паміж паасобнымі дзяржавамі бяз волі на то ўсіх тых, хто падпісаваў Вэрсальскі трактат, а таксама і бяз волі Лігі Народаў.

Мабыць, узьнімецца на канфэрэнцыі пытаньне і аб тым, што ёсьць на сьвеце нездаволяныя народы, якія падняволяны сілаю аружжа дужэйшымі суседзямі, падзелены імі на кавалкі і ў сучасны мамэнт у поўным сэнсе слова зудушваюцца ня згоднай ні з якімі законамі констытуцыі і Вэрсальскага дагавору зьвярынай палітыкай.

Здаецца, што не абміне канфэрэнцыя і яшчэ аднаго пытаньня — аб адносінах да савецкіх рэспублік, якія склаліся ў сваю Антанту.

Колькі цяпер гэтых Антантаў?

Вялікая Антанта, Антанта Сярэдняй Эўропы, Прыбалтыцкая Антанта. Ёсьць, здаецца, Балканская Антанта. Антанта Савецкіх рэспублік—так сама. І ўсё гэта толькі ў аднэй Эўропе! І усе гэтыя Антанты стараюцца, хочуць перамагчы, перахітраваць адна адну.

Гэнуя павінна знайсьці выхад з „антанціраваньня" народаў на паасобныя групы.

Добра-б было, каб народы амаль не ўсяго сьвету, якія зьедуцца на канфэрэнцыю ў Гэную, пагадзіліся на тым, што пара кінуць змагацца паміж сабою дыплематычнымі хітрыкамі, аружнаю сілаю і дзіцячымі забавамі ў антанціраваньне ўсіх проціў усіх. Добра-б было, каб Гэнуэская канфэрэнцыя пастанавіла вырашаць усялякія справы, як політычнага, так і эканамічнага характэру, мірнаю дарогаю, праз паміжнародны трыбунал.

Нам думаецца, што тыя аграмадныя затраты, якія ўвесь сьвет нясе ад войнаў і іншых „нелегальных" спосабаў змаганьня народаў, куды сталі-б меншымі, каб розныя споркі вырашаліся мірнаю дарогаю. З другога боку вырашэньне справы такім паміжнародным трыбуналам было-б заўсёды куды справедлівейшым, чым вайною і г. д., бо вайна заўсёды скрыўджавае адну з старонаў, што вядзе да новай вайны.

Ёсьць надзея, што Гэнуэская канфэрэнцыя, калі не вырашыць гэтага пытаньня аканчальна, то прыблізіць яго вырашэньне у пажаданым сэнсе.

Ш.

Просім шаноўных падпішчыкаў, тэрмін падпіскі якіх скончыўся, прысылаць грошы, бо у праціўным разе высылка газэты будзе затрымана.

АДМІНІСТРАЦЫЯ.

Пасьля сьвята.

Сёлетняе сьвяткаваньне чацьвертых угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі адбывалася ў нязвычайную часіну: яно зышлося з мамэнтам, калі—сьледам за Горадзеншчынай і заходняй часткай Меншчыны—і над беларускай Віленшчынай запанавала ўжо зусім *офіцыяльна* ўлада Польшчы.

Ня будзем загадаваць напярод, ці створанае рыскім мірам і захватам Віленшчыны генэралам Жэліговскім палажэньне будзе моцным і трывалым: рыскі мір і „чын" ген. Жэліговскага дагэтуль вялікімі дзяржавамі ня прызнаны... Будзем у гэты мамэнт лічыцца з фактам поўнага запанаваньня Польшчы над усей безразьдзельна Заходняй Беларусяй. І калі ўспомнім аб усіх тых страшэнствах, якія польская ўлада вычварае над беларусамі на абшарах Горадзеншчыны і Наваградчыны, калі ўспомнім, што пад Польшчай для беларускага народу канстытуцыя ня існуе, і мы, адвечныя жыхары гэтае зямлі, ў сваім родным краю знаходзімся ў палажэньні бяспраўных «інародцаў»,—дык невясёлыя думы родзіць у беларусаў Віленшчыны гэткае „аб'яднаньне" ўсіх зямель Заходняе Беларусі...

Беспрасьветнасьць, барацьба за самы нацыянальны быт беларускага народу, барацьба з вялізарнай сілай польскага гаспадарства, польскае бюрократыі і польскага арганізаванага грамадзянства—вось гороскопы на найбліжэйшы час для беларусаў Віленшчыны. І ў той самы мамэнт, калі яны перад намі адкрываюцца ў-ва ўсенькай сваей панурай нагаце,—віленскае беларускае грамадзянства сабралася сьвяткаваць дзень вялікага нацыянальнага сьвята.

Дый не адны беларусы сьвяткавалі гэты вялікі дзень вызваленьня беларускага народу з адвечных путаў рабства. На іх прызыў горача адгукнулася ўся запраўдная дэмакратыя нашага краю—літоўская, жыдоўская і навет.. польская. Гэтак дзень беларускага **нацыянальнага** сьвята як-быццам абярнуўся ў сьвята **краёвае**—сьвята **аб'яднаньня краёвых дэмакратычных сілаў.**

Запраўды, не адна толькі прыхільнасьць да беларусаў, не адзін толькі спогад нашым імкненьням да волі і незалежнасьці Бацькаўшчыны сабраў за адным сталом лепшых прадстаўнікоў краёвае дэмакратыі ўсіх нацыянальнасьцей: вяло іх на беларускае сьвята йшчэ і нешта другое,—нешта такое, што ў гэты мамэнт мае мо' шмат вялікшую вагу і значэньне, чым міжнацыянальныя выяўленьні братняга пачуцьця. Вяла іх сьвядомасьць, што ў гэты мамэнт, больш чым калі, дэмакратыя гэтага краю павінна гуртавацца разам дзеля супольнае абароны ад дзікога, зьвярынага нацыяналізму новых нашых валадароў.

Усе мы памятаем тыя цяжкія часы, калі над народамі Расеі зьдзекавалася маскоўскае хамства ў мундзірах і бяз мундзіраў. Мы памятаем, якую вагу мела тады еднасьць і салідарнасьць уціснаных нацыянальнасьцей і тэй часьціны праўдзівае маскоўскае дэмакратыі, якая пакутавала нароўні з „інародцамі". Мы бачылі ўрэшце, якую ролю адыгралі гэныя-ж „інародцы" ў разбурэньні ўсяго вялізарнага гмаху самадзяржаўнае Расеі.

Цяпер, пад Польшчай, мы павінны асаблівую ўвагу зварачаць на тое, чаго вучыць мінуўшчына. Цяпер еднасьць і салідарнасьць усіх «інародцаў», для каторых у Польскай дзяржаве „закон ня пісаны",—гэта адзіны спосаб ратунку ад поўнага нацыянальнага вынішчэньня іх,—тым больш, што, на вялікі жаль, мы як быццам зусім ня бачым такой польскай дэмакратыі, якой была дэмакратыя маскоўская. Праўда, ёсьць між палякамі запраўды дэмакратычна настроеныя адзінкі, якія разумеюць, што ўсялякі гвалт і уціск над аднэй часткай насяленьня—над „інародцамі"—узаконівае гвалты ўлады і над самым польскім народам. Ды гэта **толькі адзінкі**: бо ў варшаўскім сойме няма такое партыі, якая падняла-бы свой голас проці нячуванага ўціску беларускага народу; бо навет „соцыялісты" ў Польшчы вядуць салідарную з крайнімі нацыяналістамі работу дзеля ўмацаваньня польскага элемэнту „na kresach"...

Але чым цяжэйшыя варункі барацьбы падпаўшых пад Польшчу народаў за іх быт і волю, тым цясьней павінна гуртавацца ўся „інародная" дэмакратыя, не абмяжоўваючыся урачыстымі дэклярацыямі аб еднасьці і салідарнасьці, але ідучы нага ў нагу ў штадзенным жыцьці, ў штадзеннай працы. „Інародцы" ў Польшчы павінны рахаваць толькі на сябе і на свае сілы, ведаючы, што іх балячкі, іх доля—нядоля нікога асабліва трывожыць ня будуць.

Няхай-жа дзень 25 сакавіка сёлетняга году будзе парукай, што «пануючая нацыя» ў сваім імкненьні зьніштожыць у межах Польскае Рэчыпосполітае беларускую нацыянальнасьць сустрэне дружны адпор усіх „інародцаў", бо тое, што сёньня робіцца з беларусамі, заўтра пагражае і жыдам, і літвінам, і украінцам, і другім...

Ярашэўскі.

З ПРЭСЫ.

Праўда аб беларусах.

Крык крыўды заходняй Беларусі у сучасным яе змаганьні за правы свайго бытаваньня далятае да некаторых кругоў польскага грамадзянства. Так п. Лясота у газ. „Wilen. Kurjer Poświąteczny", бадай у кожным нумары знаеміць польскае грамадзянства з жыцёвасьцяй і праватой беларускага руху. У № 12 п. Лясота піша аб беларусох.

„За апошнія некалькі гадоў — ад лятункаў колькіх інтэлігентаў, ад пісаньня «дзеля пробы» вершыкаў—дайшлі да магчымасьці вясьці плянова працу ў усіх галінах грамадзка-нацыянальнага жыцьця. Некалькі гад ў працы (а гэты час мала знача ў гісторыі)—у абставінах бязупыннага бязладзьзя, няпэўнасьці ў заўтрашнім, ліхадзейнасьці вайны, зьмены ўлад, зьмены адносін да беларускага руху, руйнаваньні і насільная ліквідацыя з мазалём збудаванага—далі нечаканыя вынікі, якія сьведчаць аб жыцьцёвасьці руху, аб яго гістарычнай будучыне".

Разглядаючы далей заваеваньня ў прасьветным і эканамічным жыцьці беларусаў і падчырківаючы нясумленную палітыку Польшчы ў адносінах да беларускага руху, п. Лясота заканчывае:

„Адарвалі мы іх (беларусоў) ад супа-

койнай працы ў каапэратывах, у школах' у драматычных гурткох... маем іх па вастрогах“.

Часовыя ўдачы.

Газэта „Przegląd Wileński“ у № 11—12 у перадавіцы пад загалоўкам „Pozorne sukcesy“ піша:

„На гледзячы на часовыя трыумфы, якімі апошнія часы гардзяцца польскія дыплёматы, як умова з балтыцкімі дзяржавамі і саюз з Румыніяй, унутраное становішча Польшчы нельга прымаць за доўгавечнае і моцнае“.

Газэта ня верыць у часовыя ўдачы Польшчы і падчырківая істнаваньне тых прычын, якія калісь давялі да упадку Польшчу. Газэта пераконана, што для дзяржаўнай моцы Польшчы патрэбны этнаграфічныя граніцы Польшчы, а не яе „Mocarstwowe pretensji“ і „aspiracji polityczne, sięgające daleko na wschód i na zachód“,

„Шукаючы саюзнікаў у латышох, эстончыках і фінляндчыках Польшча адначасна ствараe сабе заўзятых ворагаў у літвінох, украінцах і беларусох, каторыя зусім не зацікаўлены ў істнаваньні вялікай Расеі, але адчуваючы уціск з боку Польшчы будуць шукаць разгадкі сваіх нацыянальных пытаньняў у цясьнейшых зносінах з Расеей“.

Далей аўтар артыкулу паказвае беспляновасьць і непастаянства ў польскай палітыцы, якія «nie omieszkają kiedyś srodze się pomścić».

І прыводзіць прыклады.

„Вільня і Сялезія павінны належаць да Польшчы з погляду этнографічнага, Усходняя Галіцыя з погляду гістарычнага, Гданск з поглядаў эканамічных і гандлёвых, Палесьсе і Валынь з поглядаў эканамічных і гаспадарчых, калідор беларускі з погляду стратэгічна—палітычнага. Адным словам усе гэтыя аргумэнты падобны на апраўданьня typowego kauzyperdy, які заўладаў маемасьцяй нелегальнай дарогай“.

Газэта лічыць за абмылку, што Польшча, апіраючыся на сілу штыкоў і гармат, недацэнівае духоўнай моцы і значэньня нацыянальных рухаў.

Што чувацъ у сьвеце?

Каля Гэнуэскай канфэрэнцыі.

Хаўрусныя дзяржавы вынясьлі пастанову запрасіць на Гэнуэскую канфэрэнцыю Раду Лігі Народаў у поўным яе складзе (П. А. Т.).

Камісары Лігі Народаў.

У зьвязку пытаньня абароны правоў меншасьцёў Ліга Народаў прапануе выслаць сваіх камісараў на землі з мешаным насяленьнем. Гэтыя камісары прышлюць у Лігу допісы з пералічанымі зьдзекамі і уціскамі.

Хвароба Леніна.

Чуткі аб хваробе Леніна пацьверджаюцца. Здароўе Леніна да таго пагоршала, што ён зняў з сябе ўсе абавязкі у дзяржаўным кіраўніцтве.

Новыя савецкія грошы.

На грашовых рынках паявіліся новыя савецкія 100 рублёўкі, выпушчаныя у 1922 годзе. Вартасьць гэтай сторублёўкі роўна аднаму мільёну ранейшых савецкіх грошы.

Забастоўка друкароў.

У Львове цягнецца вялікая забастоўка друкароў. Вядуцца перагаворы між дэлегатамі рабочых і прадпрыемцамі, але да жадных вынікаў не давялі з прычын упартага становішча прадпрыемцаў.

Exposé п. Панікоўскага.

На апошнім паседжаньні варшаўскага Сойму старшыня міністраў Панікоўскі апавясьціў вялікае exposé. Многа ўвагі было ахвяравана пытаньню Віленшчыны, апошняя згодна з пастановамі віленскага сойму павінна быць далучана да Польшчы, але на падставе двух староннага акту і пры за хаваньні пэўнай аўтаноміі, каб Польшчу не вінавацілі ў «імпэрыялізме», анэксыйнасьці.

Польская пазычка.

З Лёндану польская прэса падае вестку, што Англія пазычае Польшчы 15 мільёнаў фунтаў штэрлінгаў.

(Впэрэд).

Арышты ў Петраградзе.

Арыштавана яшчэ 82 сацыялісты, якіх абвінавачываюць у антысавецкай рабоце.

Будуць бараніць.

Чычэрын заявіў, што дэлегацыя савецкая на Гэнуэскай канфэрэнцыі будзе бараніць ад закідаў савецкі лад у Расеі, сувэрэннасьць правоў і эканамічнае заваеваньня саветаў. (А. В.).

Фінансовае становішча Польшчы.

Міністар Міхальскі зрабіў даклад у Сойме а фінансавым становішчы Польшчы. Ўнутраньні доўг складаецца з 251 мільярдаў марак. Зацягнуты доўг быў выдаткаваны: 60 прац. на аправізацыю, 28 прац. на узбраеньне, 8 прац. на арганізацыйныя дзяржаўныя выдаткі і г. д.

Савецкая Антанта на Ўсходзе.

У Ангоры ў сучасны мамэнт знаходзіцца 5 савецкіх пасольстваў Усходніх рэспублік: Украіны, Крыма, Бухары, Аўганістана і Азербейджана. Пасольствы гэтыя вядуць ажыўленыя перагаворы аб стварэньні агульнага саюзу гэтых шасьцёх савецкіх рэспублік з Турцыяй. Будучы саюз будзе выражаць вялікі нахіл да сав. Расеі. Такім чынам Гэнуэская канфэрэнцыя можа апынуцца перад фактам савецкай Антанты на Ўсходзе.

Кнафэрэнцыя ў Рызе.

У Рызе адчынілася канфэрэнцыя Балтыцкіх дзяржаў з удзелам Польшчы і Расеі. Мэтай канфэрэнцыі—стварэньне міру.

Замах на Мілюкова.

На прадстаўніка расейскіх кадэтаў Мілюкова быў зроблен маск. манархістамі замах. Забітым застаўся Набокаў, быўшы пасол у Англіі, й яшчэ адзін лідэр к.-д.

Віленскае пытаньне.

Літоўскі урад маецца падняць віленскае пытаньне на гэнуэскай канфэрэнцыі. Прадстаўнікі Расеі падчыркнуць значэньне Віленшчыны, як мосту між Нямеччынай і Расеяй і выкажуць пратэст супроць польскіх пратэнсіі на гэтыя абшары.

Старшыня польскай дэлегацыі ў Гэнуі.

Старшынёй польскай дэлегацыі ў Гэнуі будзе мін. Скірмунт.

Літоўскія справы.

— У Коўні адбыўся зьезд жыдоўскіх гмін у Літве.

— Ірляндыя прызнала незалежнасьць Літвы.

— У сойме пасьля другога чытаньня прыняты 13 арт. літоўскай канстытуцыі.

Урадовай мовай згодна з 5 арт. будзе толькі літоўская.

Украінскія справы.

За Букавіну.

У Вене нядаўна рэарганізавалася і пачала зноў вызваляючую працу „Букавінская Дэлегацыя Украінскай Нацыянальнай Рады“. Як праўны абаронца украінскай часьціны Букавіны зьвярнулася да насяленьня, надзеячыся на хуткае вызваленьне і выслала ноту да Лігі народаў з жаданьнем звальненьня укр. часьціны Букавіны ад румынскай акупацыі.

(Впэрэд).

Украінцы ў Амэрыцы.

У Нью-Ёрку 22 студня украінцы зрабілі тры дэманстрацыі для пратэсту супраць рэжыму ў Усходняй Галіччыне.

Запыніўшыся перад польскім консульствам дэманстранты аблілі бэнзінам і спалілі сярод розных выгукаў польскі штандар.

Пасьля гэтага дэманстранты зьнялі шапкі і сьпеялі украінскі і амэрыканскі гымны. Амэрыканская прэса шырока распаўсюжвае весткі аб гэтай дэманстрацыі й удзеляе вялікую ўвагу украінскаму жыцьцю у Усх. Галіцыі.

(Впэрэд).

Францішк Аляхновіч.

ШЧАСЬЛІВЫ МУЖ

камэдыя ў 4 актах.

АСОБЫ:

Гаўдэнт Залепка.
Магдалена, яго жонка.
Фэлька, яе прыяцелька.
Ільдэфонс Мацальскі.
Панна Уршуля.
Калістрат Мяшочак.
Мяшочыха, яго жонка.
Леокадыя, іх дачка.
Пышка.
Шышка.
Лапурка.
Галька, яго жонка.
Мар'янка.

....

АКТ І.

Рэч дзеецца ў квартэры Залепкаў. На сцэне ложак, перад ім параванчык, далей камода, канапа, стол, крэслы і г. п. Праз адчыненыя пасярэдзіне дзьверы відаць стол пакрыты настольнікам і застаўлены бутылькамі, талеркамі і г. п. Другія дзьверы ўправа ў кухню.

Зьява 1.

Гаўдэнт і Магдалена.

Гаўдэнт (чэлавек немалады, лысы, вусасты, сядзіць ля століка. Твар яго намазаны мылам. На століку люстэрка, — Гаўдэнт голіцца).

Магдалена (у другім пакоі парадкуе на стале талеркі. Пасьля ўваходзіць на сцэну). Вось!—якраз знайшоў час галіцца! Зараз ужо пачнуць зьбірацца госьці, а ён сядзіць, як налпа, вымазаны мылам! Фу!

Гаўдэнт. Не было калі, коцік-Магдзя!.. Але я хутка,—толькі ты не крычы, калі ласка, бо рука ў мяне дрыжыць, парэжуся.

Магдалена. Скажы мне, нашто ты накупіў гэтулькі гарэлцы?!.. Каб хаця адну бутэльку віна, а то толькі гарэлка!

Гаўдэнт. Для баб ёсьць салодкая.

Магдалена (дразьнячы яго). Але! „Для баб! для баб!..“ А вось можа прыйдзе нейкі... лепшы госьць, тады што яму дасі?

Гаўдэнт. Для мужчын ёсьць спіртус і гарэлка.

Магдалена. Ты зноў сваё: гарэлка!.. Дурны!.. Але я кажу, калі прыйдзе раптам якая рыстакратычная асоба, што тады?

Гаўдэнт. Ня прыйдзе, коцік! Я гэтакіх не прасіў.

Магдалена. Дурны, як бот. А вось **можа** й прыйдзе!

Гаўдэнт (да сябе). А чорт! брытва тупая... (да жонкі). Не, Магдзя-коцік, ня прыйдзе.

Магдалена. А вось ты ня ведаеш! А я кажу, што можа прыйсьці. Справа ў тым, што да Фэлькі падлабуніваецца адзін граф і яна мне казала, што ён хоча разам з ёй сюды прыйсьці.

Гаўдэнт (вельмі зьдзіўлены). Граф!!

Магдалена. Ага! Вось разьзяўляй цяпер рот!.. Ты думаў, што на мае імяніны павінны зьбірацца толькі розныя шаўцы ды краўцы ды твае сябры пьяніцы. А вось можа прыйсьці й чэлавек з вышэйшага сьвету.

Гаўдэнт. Але лепш было-б, коцік, каб была свая кумпанія... Выпілі-б, паскакалі... А то гэтакі граф дык ён як пачне зараз праз нос барматаць: он-он! сон-сон! — а чэлавек нічагусенькі не разумее.

Магдалена. Дурны не разумее. А я вось разумею... Ну, ведама, ня ўсё, але шмат разумею... (ходзіць падскакваючы па сцэне і пяе пад нос). Жэ ву зэм, жэ ву задор, ком ле ш'ен, кі э мор!..

Гаўдэнт (зьдзіўлены). А гэта-ж як? што-ж гэта значыць?

Магдалена. А вось: ты ня ведаеш, а я ведаю! (як выш.). Жэ ву зэм, жэ ву задор...

Гаўдэнт. Жывы сэм, жывы задор... Які гэта задор?

Магдалена. Гэта значыць: я вас люблю больш чымсь жыцьцё сваё... Ну, але ты хутчэй ідзі купі віна, бо скора ўжо мабыць госьці пачнуць зьбірацца.

Гаўдэнт (голіцца). Зараз, я толькі, коцік, кончу... Я ўжо зараз.

Магдалена. Ня трэба канчаць, і так добра будзе.

Гаўдэнт. Але як-жаж так, Магдзя! Поў барады аголена...

Магдалена. Пасьпееш пасьля агаліцца, як прыдуць госьці: сядзеш сабе ў кухні і ніхто табе ня будзе перэшкаджаць... (крычыць). Ну, чуеш, ці не? Зараз ідзі, а то крамы зачыняць!

Гаўдэнт (ад яе крыку ўздрыгнуў). Ай!.. у! чорт, парэзаўся!.. А я-ж прасіў цябе, коцік, не крычаць, бо рука дрыжыць (абцірае твар ручніком).

Магдалена. А я табе даўно ўжо казала: ідзі! Каб паслухаўся, дык-бы й не парэзаўся... Чакай, я табе дам плястар. (Ідзе да камоды, выймае чорны плястар, адрэзвае кусок і дае мужу).

Гаўдэнт (перад люстэркам заклейвае сабе парэзаную частку твару).

Магдалена. Ну, хутчэй-жа! хутчэй!

Чуваць званок за сцэнай.

Магдалена (ўсхапіўшыся). Ах! нехта ўжо прыйшоў! (выбягае праз сярэднія дзьверы).

Гаўдэнт (апранаецца і бармоча пад нос). Жыві сам, жыві задор... Карнішон, кілёмэтр!.. (глядзіць у люстэрка).

Зьява 2.

Гаўдэнт, Магдалена, Фэлька.

Магдалена (уваходзячы з Фэлькай). Прыгожы, прыгожы, няма што глядзець!.. Ну, бойся-ж Божа! Калі-ж ты нарэшце пойдзеш?..

Фэлька (падае руку Гаўдэнтаму). Добры вечар, пан Гаўдэнт!

Гаўдэнт (да Фэлькі). Добры вечар... (да жонкі). Іду ўжо, пабег ужо, толькі ты, коцік, не крычы!.. (пайшоў праз кухню).

Магдалена (яму ў сьлед). Толькі памятай: добрага, загранічнага, францускага!..

Зьява 3.

Магдалена, Фэлька.

Магдалена (да Фэлькі). Ну, ну? чаму не прыйшоў?

Фэлька. Я бачылася з ім сягоньня... Казаў, што напэўна прыйдзе, але крыху пазьней, бо мае якуюсь важную справу... Але, ведаеш? тады, як я была з ім у кінэматографе і мы спаткаліся з табой, я пасьля тады сказала яму ўсё. А ён кажа: „у мяне заўсёды так; адзін раз у Парыжы—кажа—адна графіня так была ўва мне закахаўшыся, што з свайго бальконy скокнула проста ў мора і ўтапілася...“ Га, які фанфароністы!

(Працяг будзе).

У панскай кухні.

(Успаміны).

(Гл. № 9).

Я вырваўся ад дзядзькі і уцёк.

У людзкой было поўна людзей. Адзін парабак іграў на гармоніку польку, а ўся хата скакала. Я знайшоў Рыпіну з садоўнікам, абняўшыся ў пары, і сказаў, каб зараз бегла ў кухню. Яна-ж была чырвоная, з падвышаным настроем і быцам не пачула, што я казаў.

Я насілу выбраўся назад у сенцы. Там, у куту, нехта казаў, відаць, аб Рыпіне:

— Яна круціцца з другімі, а ты глядзіш, дурак...

— Нічога... дам рады, — адказаў дзіўна і нядобра яе мужык.

Вярнуўшыся ў кухню, я далажыў усё бабульцы.

Монця, паслухаўшы, працадзіла:

— Ці гэта ў іх гульня, цётачка! Адна толькі нуда...

А бабулька пасварылась на Рыпіну, што ня прыбегла зараз, і устрывожалась, каб мужык са злосьці не зрабіў ей ліха.

— Натура такая ў маладзіцы. Дражніцца з мужыком, а ён думае нівесь што. Бокам ёй вылезе гэтое заляцаньне з садоўнікам.

Рыпіна так і ня прышла з гульні. Прыслала нейкую дзяўчонку з навіной, што яна ўжо болей служыць ня будзе, возьме ў пана рашчот і паедзе ў Пецярбург.

— Вот дура! Вот-то дурная; павурчэла на яе бабулька, заняўшыся ля кухні, і паслала мяне яшчэ раз па яе.

Не пасьпеў я выбегчы, як пад ганкі пад'ехаў пан і завылі сабакі. Бабулька вярнула мяне й паслала спачатку памагчы пану памыцца.

Сабакі заўсёды вылі, як прыяжджаў пан (мабыць, духам яго чулі), але сяньня ўзнялі гэткае выцьцё, што пан навет загневаўся. Ён прыехаў ня ў гумору. Я ніколі раньш не наліваў яму вады на рукі з вялікага белага жбана і вельмі баяўся ня ўладзіць яму. Але ён быў са мною дужа ласкавы і спакойна вучыў, як што трэба рабіць: каб ня ліў памнога і каб мыла ня браў у свае рукі, а падаваў-бы з мыльніцай.

Калі пан абціраўся, уваліўся ў буфэтную п'яны дзядзька Тамаш. Пан сказаў, каб я ня пускаў яго ў пакоі, але дзядзька пасьпеў ужо вайсьці і стаяў панура ля шкляных дзьвярэй у калідоры. Ён хістаўся і гаманіў нешта сваё п'яное, прасіў, каб пан дараваў яму.

— Сьвіньня! Вон пашоў!—крыкнуў пан, а дзядзька ўпаў на калені і пацягнуўся цалаваць панскую руку. Тады пан зрабіўся такім страшным, якім я ніколі яго ня відзіў. Ён моўчкі, страшэнна, паглядзеў на дзядзьку, потым раптоўна схапіў яго за карак і з усяе сілы кінуў на шкляныя дзьверы. Пасыпалася шкло, дзядзька парэзаў рукі і дужа пабіўся; ён застагнаў і лежучы марматаў: „Нізьвініця... нізьвініця...“ — што мела азначаць: выбачайце, выбачайце. Пан замкнуў пабітыя дзьверы на ключ і схаваўся ў кабінэт, а я стаў цягнуць дзядзьку ў яго каморку. Дзядзька быў прыгнечаны і лёг, доўга ня ўпінаючыся.

Тады я з вялікім страхам пабег па Рыпіну і мімаходам разагнаў вючых сабак.

У людзкой цяпер ня было тае гульні, бо нешта здарылся нязвычайнае. На вуліцы людзі гаманілі прыцішанымі галасамі, ў сенцах-жа крычэў і плакаў Рыпінін мужык. У хату нікога ня пускалі. Дзяўчынка, што прыбягала ў кухню, плакала ля дрэва і спачатку нічога не хацела мне казаць, а потым усё сказала. Рыпіну забіў мужык плашкаю. Два разы ўдарыў пасярод хаты, па галаве, і ніхто не бараніў яе. Яна кінулась хавацца пад ложак, а мужык даў ёй трэці раз з усяе сілы па галаве й патыліцы й забіў на сьмерць. Стараста выгнаў усіх з хаты, Рыпіну пакрыў посьцілкаю, а мужыка яе казаў зьвязаць поясам і пасадзіць у сенцах.

Мне зрабілась жудасна, але быццам... цікаўна. Было сорамна за гэтую вясёлую цікаўнасьць, і я шыбка пабег у кухню. Аж там усё ведалі. Бабулька плакала і прымаўляла:

— Навылі, навылі праклятыя сабакі... Чула маё сэрца. Дня болей не застанецца ў гэтым месцы... І ты, дзетка, не заставайся тут...

Так і вышла: за колькі дзён прыехаў па мяне бацька, і мая лакейская кар'ера скончылася назаўсёды.

М. Гарэцкі.

Адкуль узяліся беларусы каталікі?

У апошнія часы на парадку дня соймавых абрадаў, а такжа ў прэсе і на вечах паднята справа аб істнаваньні у нас беларусаў каталікоў ці т. зн. лацінікоў. Здараецца ў сучасны мамэнт часта чуць галасы, якія не прызнаюць факта прыняцьця калі кольвеча праз рускія плямены хрысціянства ў абрадзе лацінскім. Гісторыя аб гэтым маўчыць. Дык вось апіраючыся на агульнае прызнаньне будуюць свае вынікі: раз гісторыя нічога ня кажа аб лацінскім хрышчэньні беларусоў значыцца сучасных каталікі беларусы гэта ёсьць абруселыя палякі, альбо часам літвіны. Такая пастанова справы вельмі выразна паказвае палітычную заборчую тэндэнцыю, хочучы, разумееца, праз касьцель пераробіць беларусаў каталікоў на палякаў. Навет беларусаў праваслаўных, якія безупынна падтрымываюць „нямілую“ назову *Беларусь* робіцца вельмі ня выгадными для гэткіх палітыкаў і яны не задумываючыся *дзесяць мільёнаў* гэтых усходніх беларусаў гатовы аддаць у падарак імпэрыялістычнай Расеі. Вось на якое бездарожжа завела польскую палітыку эндэцыя, якая ліча сябе прызванай рэгуляваць усе заплутаныя „крэсовыя“ справы.

Пачаткі хрысціянства на Беларусі прыпадаюць да X в., калі ў Полацку бачым ужо манастыр, збудованы для Рагнеды, жонкі князя Уладзімера і апроч гэтага царкву. Знаходзючыся на вялікім шляху паміж варагамі і грэкамі, Беларусь, мала пазней ад Кіеўскай Русі, прыняла хрысціянства. Насам дзеле хоць тут і быў абрад усходні, але гэта не было у той час перашкодай для еднаньня ўсіх хрысціян пад уладай папы. Навет пасьля няшчаснага для хрысціянства 1054 г. доўга яшчэ усходняя славяне аставаліся у лучнасьці з Рымам, прымаючы яго пастановы, прысланых легатаў і інш. Ужо павінна было перасьцярагчы ад скорасьпелых вывадаў бадай уплыў праваслаўя быў там, дзе гістарычныя доказы кажуць заняць іншы ўзгляд у гэтай справе. Гэткі есьць фон касьцельнага жыцьця на Беларусі у тэй забытай часіне, аж пакуль яна не вышла з палітычнага нябыцьця. Адказ на пытаньне, пастаўлянае ў загалоўку гэтага артыкулы будзем шукаць яшчэ ў пазнейшых часох.

У кнізе кс. І. Курчэўскага пад загалоўкам „Kościół Zamkowy“ (II стр. 9—11) ёсьць цалком надрукованы, выданы ў Вільні, у пятніцу пасьля папельцу 1387 г. Унівэрсал Ягелы аб хрышчэньні русінаў і надзяленьні свабод каталіцкаму касьцёлу. У тым дакуманце Ягела кажа, што жадаючы еднасьці ў веры на Літве і Русі, загадвае omnes natione Lituanos utriusgue sexus cuiuscumque status, conditionis aut eminentiae extiterint, in nostris dominis Lituaniae et Russiae existentes, ad fidem catholieam et. S. Romanae Ecclesiae obedientiam induere, attrahere, convoeare; imo compellere in quacunqne secta fuerint. Далей кароль піша: districte prohibemus ut nullos Lituanus utriusque sexus Ruheno similiter utriusgue (sexus) matrimonialiter copuletur, nisi prias abediat Romanue Ecclesiae cunr effectu.

Пад угрозай кары цялеснай каталіцкая старана ў сямействе павінна была перайсьці на абрад лацінскі. Лішня дабаўляць, што за голасам Ягелы пашло шмат тагочасных русінаў нашага краю, каб дабіцца міласьці ў караля і права жаніцца з каталічкамі. Так выглядаюць пачаткі беларусаў каталікоў у абрадзе лацінскім.

Пададзены таксама ў выжэй названай кнізе кс. Курчэўскага (II стр. 23) Унівэрсал Вітаўта ў справе хрышчэньня літвіной (мабыць з 1392 г.) робіць невялікую палёгку ў перахрышчэньні тагочасных русінаў, бо кажа: ...які русін будзе, а будзе хацець па свайой волі ахрысьціца, той хай сабе хрысьціца, а які ня хоча, хай астаецца ў свайой веры (пераклад з расейскага). Як відаць з усяго падазенага унівэрсал гэты зусім самой сутнасьці не мяняе, мяняе толькі форму і спосаб. Апроч таго дакумант гэты ёсьць навейшы ад унівэрсалу Ягелы.

Есьць тады моцны факт, што русіны пераходзілі пад главенства папы, прымаючы лацінскае хрышчэньне. Хаця важным быў іх хрэст у ўсходнім абрадзе, аднак дамагаліся яшчэ яго аднаўленьня, у чым можна было бачыць пагардлівыя адносіны лацінікаў да ўсяго таго, што мела агульнага з усходнім абрадам, не насучы ніякай адпаведнасьці за схызму.

Але ня толькі ў XIV і XV вв., навет у XVI в. справа хрышчэньня русінаў

Ўлад. Д. Гутоўскі.

СУРДУТ І СЯРМЯГА

Драматычны абраз з песьнямі і танцамі ў 3 актах

(*Пераклад з польскага*).

Сьпевы ў перакладзе Наталкі Арсеньневай.

(Глядзі № 3 (28).

Зьява VI.

Тыя-ж і Пранцішак.

Пранцішак (кідаецца ў ногі бацьку). Татка мой, ты мне выбачыў? Ты ня гневаешся на мяне? (Усе зьдзіўлены глядзяць. Бяжыць да маткі). О, матулька мая.

Янка. Божа мой, о, Божа мой, гэта Пранцішак і ён мяне ня стыдаецца!

Сельскі. Выбачце яму, шчыра шкадуе, што зрабіў блага. Прытулеце яго да сэрца! (Пранцішак бяжыць ізноў да бацькі).

Янка (прытуляючы яго да грудзей). Божа, дзякую Табе, што мне яго ізноў вярнуў.

Пранцішак (бяжыць да маткі). Мамачка, ня плачце і скажыце, што выбачаеце!

Магда. Я заўсёды была проціў старога, што цябе вучыў, але цяпер не шкадую і дарую табе.

Пранцішак. (бяжыць да дзядзькі). І вы, дзядзька, выбачце мяне! Чалавек—істота грэшная і лёгка можа заблудзіць, я таксама заблудзіў, але цяпер хачу паправіцца.

Мацей (адварочваючыся). Адно, гутарка! Я мужык, а ты пан і заўсёды так будзе. Я не прызнаю цябе і не прызнаю гэткае навукі.

Сельскі. Мацей, блудная ваша праканаўне Сьвет ужо дайшоў да тэй праўды, што у вочах Бога мы ўсе роўны, а ў вачох сьвету раўняе нас навука, дзеля чаго мы павінны гарнуцца да яе, бо яна адна можа зьнішчыць той падзел, які істнуе між сярмягай і сурдутам. Ня род і багацьце нас вывышае, а навука.

Мацей. У словах яно толькі пекна выглядае а заўсёды ніводзін пан з мужыком братацца ня будзе.

Сельскі. Праўда, што выняткі ёсьць, але штораз радзейшыя, бо навука штораз бярэ перавагу над багацьцем і родам. Вось Пранцішак з мужыкоў паходзіць, а ці ён апране на сябе сярмягу і станза плугам, ці ў сурдуце пакажацца ў пакоях—кожны яго паважае, бо здабыў сабе гэтае права навукай. Каб вас лепш пераканаць, як цэняць людзей з адукацыяй, скажу вам, што ваш Пранцішак, жэніцца з маей дачкой!

Усе (зьдзіўленыя). З панскаю дачкою.

Сельскі. Так—не бярэце яму за зло, што вучыўся. Ўрэшце, кожны чалавек з навукай, ці то селянін, ці майстар знойдзе ў сьвеце павагу, бо з большай карысьцяй працуе для грамадзянства.

Рыгор. Гэта мусіць быць праўда, калі пан так кажа.

Мацей. Калі так, дык і я выбачаю (кідаюцца ў абняцьці).

Пранцішак. Дзякую вам, дзядзечка, дзякую!..

Агата. Чуеш, Рыгор, калі так, дык трэба на шага Тамаша аддаць у навуку, можа і ён з якой паняй ажэніцца!

Тамаш. Мамачка, то-ж вы згадзіліся. што я ажанюся з Алесяй!

Пранцішак. У гэтай радасьці я як-бы запомніў аб Алесі; хадзі і прывітайся са мною!

Алеся (стыдаючыся). Калі я ня ведаю, як і гутарыць з табой.

Пранцішак (цалуючы яе). Я для цябе заўсёды астануся тым самым Пранучком, якім быў некалі Значыць, ты выходзіш за Тамаша?

Рыгор. Што не, то не, я прысягнуў, што не!

Тамаш. Татка, ня будзьце такім бессардэчным!

Магда (да Сельскага). Паважаны пан так дакладна гаварыў да нас, што ўсіх перайначыў, уступецеся за Тамаша і перайначце Рыгоравых.

Сельскі. Не спадзяваўся, што буду для вас сватам, але дзеля такіх паважаных людзей не адмоўлюся. Слухайце, Рыгор, якія маеце прычыны незгаджацца—ня ведаю, ведаю толькі тое, што вы бацька і хакаеце сваё дзіця! Ці-ж ня мілей вам глядзець на жыцьцё дзяцей сваіх згодных і прыкладнае, чымся поўнае нараканьняў, нядолі і нязгоды. Ня ўпірайцеся, а багаслаўляйце!

Тамаш. Пабачыце, матка, што ў кожнай хвіліне майго жыцьця, буду вам бяз конца ўдзячны за гэта.

Рыгор (зьлягчыўшыся). Ужо я паважанаму пану не магу адмовіць і няхай дзеецца воля Божая, каб я так здароў быў. (Тамаш і Алеся ўсім дзякуюць).

Сельскі. А можа ты, Алеся, лепш хацела бы Варшаву ехаць? Там ты гуляла-б, а тут мусіш працаваць. А праўда пекна ў Варшаве?

Алеся. Што праўда, дык я там шмат ня бачыла, а працу я люблю.

Горад прыгожы, Тая Варшава. Дамы, палацы Улева, ўправа...	Толькі здаецца Крывi ў іх мала, Нібы там вечна Зімка стаяла...
Кожны высокі, Цягнецца ўнеба Лезе ў ваблокі, Вышэй ня трэба!	На вёсцы людзі Ня так адзеты,— Ды твар чырвоны— Зіма, ці лета...
Там, навет людзі Саўсім другія, Прыбраны добра, Усе сытыя...	Мілей Варшавы Нам вёска наша, Хоць там забавы,— Тут—праца страша...

Сельскі. Вельмі гэта пекна, мая ты Алеська, што працу ты любіш больш чым гулянье, бо праца, якая-б яна ні была, ня ганьбіць чалавека. Селянін за плугам, майстар пры варстаце роўны з усімі іншымі. Мінуліся тыя часы, калі толькі селянін—мужык і рабочы на хвабрыцы працавалі, а паны, карыстаючы з іх працы, па заграніцах гульні спраўлялі. Цяпер і паны бяруцца да працы ці то ў гаспадарцы, ці у іншай якой працы, бо зразумелі, што толькі сумленная праца і навука даюць пашану. (Гаворыць).

Іншы шлях жыцьцё прыймае
Жыць цяпер—ня мука.
Шляхта сілы ўжо ня мае
Гэрб дае *навука*.

Ян:

Замест картаў ці кілішка
Няхай кніга будзе,
Возьмем прыкладам Пранцішка
Як выйсьці у людзі!
А калі ўсім будзе ясна:
Кнігі перавага,—
Хай жывуць у вечнай згодзе
Сурдут і сярмяга!

Заслона.

(Канец).

усё была яшчэ вельмі важнай. Так у 1501 г. Папа Аляксандар VI у асаблівай булі (тамжа II, стр. 33—35), пісанай да віленскага біскупа, даець спосаб хрышчэньня русінаў. Выражаючы пры гэтым выпадку вялікую сваю радасьць папа катэгорычна забараняе аднаўленьня хрышчэньня людзей праваслаўнае веры, якія хочуць з'еднацца з косьцёлам.

Шмат цікавага матэр'ялу знаходзім на нашую тэму ў вялікай працы пад заг. „Polska i Litwa w dziejowym stosunku", якая выдадзена ў 1914 г. Так праф. др. Ўладыслаў Абрагам у сваім навучным досьледзе „Polska a chrzest Litwy" кажа, што ўжо за часоў Гэдыміна ня мала каталікоў ужывалі беларускай мовы і гэты князь летам у 1323 г. просіць нямецкіх францішканаў правінцыі-саскай прыслаць да Вільні і Наўгародка для абслугі манастырскіх касьцёлаў чатырох духоўнікаў, якія ўмелі-б гутарыць і парускy, такіх, якія цяпер ёсьць і даўней былі (стр. 19).

Яшчэ больш істнаваньне беларусаў каталікоў даказываецца ў багатай працы праф. кс. dr. Яна Фіялкі пад заг. „Kościół Rzymsko-Katolicki na Litwie". Аб Ягелу гэты гісторык на стр. 42 кажа: ...схызматыкоў шмат у прасторных іхніх літоўска-рускіх дзяржавах прывёў (Ягела) да праўдзівай, якую і сам прызнаваў, веры, ін. каж. да рымска-каталіцкага абраду.

Ведамы гуманісты і праўнік, Ян Астроруг, вылічаючы заслугі караля Ўладыслава, кажа, што plerasque Russiarum regiones a multis superstitionibus retratit (стр. 45). Палавіна В. Кн. Літоўскага населяў тады беларускі народ, які і гутарыў сваей мовай. Вось дзеле чаго духоўнік караля Ягелы навучае літвіноў праўд веры ў тэй самай мове, ў якой слухае загадаў і якой славіць Бога пры дварэ караля (стр. 51—52). А мовай гэтай была—беларуская. Сам Ягела ахрышчаны адначасьна з сваімі літоўска-рускімі баярамі і князямі быў найперш навучаны веры ў беларускай мове (стр. 55).

Тагочасныя беларусы лацінікі бывалі ў Кракаве, дзе жылі у бурсе каралевы Ядвігі пры Ягелёнскім унівэрсытэце, студгюючы тут розныя навукі. Кс. Фіялэк адкапаў у архівах іх прозьвішчы, прыкладам: Сенько Гарыньскі, Міхал Мацеяў з Пінску, Пётра з Менску, Францішок з Полацку і інш. (стр. 159).

Нічога дзіўнага што Эўропа чытала аб беларусох у гісторыка Енеаша Сільз'юша і чула аб іх пасьля з яго вусноў, калі ён быў папам, як Піус II (стр. 193).

Ён даведаўся, што Ягела „прывёў да веры нашай рымска-каталіцкай рожныя народы, галоўным чынам народ літоўскі і рускі, першы ўвесь, а другі вялікую часьць, а іменна там дзе той жыў сярод літвіноў ці то ў суседзтве іх бліжэйшым, водаль ад біскупств усходнягрэцкіх, інакш кажучы на Падлесьсі і Беларусі" (стр. 49).

Беларусы у XVI в. далі навет віленскага біскупа Валер'яна Протасевіча Сушкоўскага, родам русін, г. Дрэвіца, з Меншчыны з Крайска (стр. 229).

Добра характарызуе тыя часы факт, што кароль Жыгімонт Аўгуст вядзе корэспандэнцыю з віленскай Капітулай парускy (стр. 243).

Вось гэта ёсьць кароткі адказ на пытаньне скуль узяліся ў нас беларусы каталікі. А звычайна вялікае патомства ў беларускіх сямействах паслужыла прычынай таму, што цяпер налічываецца беларусоў каталікаў да 3-х мільёнаў.

Erka (P. W.).

Карэспандэнцыі.

М. РАКАЎ, Стаўпецкага п.

Быў час, калі ў нашым мястэчку буяла спэкуляцыя: адгэтуль пераплаўлялі розны тавар за граніцу да бальшавікоў, там абменівалі на іншы тавар і прадавалі ў Ракаве, дзяручы колькі ім падабаецца. Толькі ў апошні час паліцэйскія чыны пачалі спыняць спэкуляцыю. Але вось, прыкрываючыся барацьбой са спэкуляцыяй, некаторыя паліцэйскія хочуць пакрыўдзіць беларусаў. Так у аднаго ракаўскага гаспадара зглядзіўшы беларускую бібліятэку, пачаў рабіць рэвізію, а нашоўшы пісульку з беларускім гербам і надпіскай „Няхай жыве незалежная Беларусь!", забраў на пастарунак. Праз якісь час пісулька была зьвернута.

Я. Макар.

СЬВІСЛАЧ, Ваўкавыскага павету.

3 сакавіка г. г. ў нас арыштавалі братоў Сьцяпана й Юзіка Жабінскіх. Быў зроблен вобыск. Ператрасьлі ўсю хату, але нічога не знайшлі. Юзіка Жабінскага, пратрымаўшы 11 дзён у беластоцкай турме выпусьцілі на волю, а Сьцяпан і да гэтага часу сядзіць у Беластоку ў турме і пакутуе.

Сьвіслач.

Сьвяткаваньне 4-х ўгодкаў абвяшчэньня незалежнасьці Беларусі.

25-га сакавіка Віленскае беларускае грамадзянства адсьвяткавала 4-я ўгодкі абвяшчэньня незалежнасьці Беларусі. А 10-й гадзіне ў касьцелі сьвятога Мікалая была адпраўлена урачыстая імша, пасьля якой кс. А. Станкевіч сказаў пабеларуску моцную прамову. У царкве сьв. Тройцы найсьвячэньшы архіяпіскап Элеўфэры пры сужэньні 6-х сьвяшчэньнікаў адправіў малебен. Прамову пабеларуску сказаў а. Кушнёў. Урачыстае набажэства было адпраўлена і * харальнай сінагозе.

А 2-й гадзіне у залі беларускай гімназіі адбылося урачыстае паседжаньне Цэнтральнай Школьнай Рады. Пасьля, як хор прапяяў беларускі гымн грам. Смоліч сказаў рэфэрат для шматлікай прысутнай моладзі на тэму: „Чаму мы сьвяткуем сягоняшні дзень". Пасьля вучні беларускіх школ дэклемавалі вершы, а хор прапяяў колькі песень. На аканчатак была раздадзена лістоўка-памятка і усе прысутныя разышліся з пяяньнем „Ад веку мы спалі".

А 6-й гадзіне увечары ў памешканьні Беларускага Музыкальна - Драматычнага Гуртка пры перапоўненай залі адбылося урачыстае паседжаньне Беларускага Нацыянальнага Камітэту. Прамову сказаў грам. Тарашкевіч. Зрабіўшы агульны нарыс пачаткаў беларускай гісторыі падчыркнуў шкоднасьць Люблінскай вуніі для дзяржаўнасьці Беларусі, якая адабрала беларускую інтэлегенцыю і такім чынам спынілася разьвіцьце беларускай культуры.

Толькі ў *XIX* в. пачынае адраджацца беларускі народ. Ня гледзячы на цяжкія жыцьцевыя абставіны сьвядомасьць у народзе расьце стыхійна і ужо 25 сакавіка 1918 г. праз сваіх выбарных агалошывае незалежнасьць Беларусі. Як жа суседзі Беларусі прынялі гэтае абвяшчэньне незалежнасьці? Той толькі прызнаў яе, каму гэта было карысна. У канцы канцоў Беларусь была парвана на кусочкі сваімі суседзямі і асталася з болем у сэрцы і з моцным перакананьнем, што незалежнасьці даб'ецца толькі сваімі сіламі. Прызываючы ўсе беларускія партыі розных напрамкаў да супольнай і напружанай працы прамоўца закончыў клічам: Хай жыве незалежная Беларусь!

Ад жыдоў вітаў пажыдоўску д-р. Выгодскі.

Ад Літоўскага Камітэту вітаў п. Шташыс палітоўску. Выказаўшы спачуваньне братнему беларускаму народу ў яго цяжкім сучасным палітычным становішчы прамоўца пэўны, што ў хуткім часе справядлівасьць пераможа і два гэтыя народы: беларусы і літвіны супольна прыступяць да адбудаваньня свaей незалежнасьці.

Пасол Віленскага Сойму п. Міцкевіч вітаў ад польскай дэмакратыі. У прамове п. Міцкевіч падчыркнуў, што польская дэмакратыя падтрымовывае незалежнасьць сваіх суседзяў і салідарна з паднявольнымі народамі ў барацьбе з польскай бюракрацыяй.

Паседжаньне зачыняе кс. А. Станкевіч гарачай прамовай.

Пасьля паседжаньня быў прадстаўлены драматычны абразок Ян. Купалы „На папасе", які зрабіў глыбокае уражаньне на прысутных. Хор прапяяў беларускія песьні.

З прадстаўнікоў ад іншых нацый былі яшчэ пані Біржышко, п. Врублеўскі, п. рэд. Л. Абрамовіч, п. Самойло, д-р. Рубінштэйн, п. Хамінскі, п. Карніцкая і інш.

Пасьля канцэрту была запрапанована гасьцём агульная вячэра, на якой шмат было выказана добрых пажаданьняў і пекных клічаў.

А 12-ай гадзіне ўсе прысутныя пры урачыстым настраеньні пачалі расходзіцца.

С.

Беларускае жыцьцё.

Беларусы ў Швэйцарыі.

Кс. беларус Вл. Толочка, які жывець цяпер у Фрыборгу Швайцарскім, паведамляе, што ў Фрыборгскім унівэрсытэце студьзюе навукі сьвядомы беларус з Лідчыны Янка Тарасэвіч, які працуе над стварэньнем беларускага акадэміцкага асяродка. З свайго боку Янка Тарасэвіч раець беларускаму грамадзянству, асабліва моладзі зьвярнуць увагу на гэты унівэрсытэт, які мае ўсе факультэты і навукі выкладаюць відныя прафэсары. Адрас Янкі Тарасэвіча, жадаючага мець пастаянныя зносіны з Бацькаўшчынай, вось гэткі: Villa Mont Planeau Fribourg en Suisse Fr. J. Tarasevitsch m. s.

Сьмерць Тарэшчанкі.

Менскія газэты паведамляюць, што памёр ад разрыву сэрца Кузьма Тарэшчанка. Нябошчык быў сябрам Найвышэйшай Рады і старшыней Менскага Нац. Камітэту пры палякох ў 1920 годзе.

За добрай працай.

Нядаўна выехаў у Амэрыку кс. Андрэй Цыкота, дзе маецца распачаць беларускую працу. Цяпер знайходзіцца ў Чыкаго.

Кс. А. Цыкота ўступіў у Марыянскі закон, які галоўнай мэтай ставіць працу між свайго роднага народу.

Падзяка.

Вучнёўскі камітэт 1-ай Жыдоўскай рэяльнай гімназіі выказвае сваю падзяку ўраду Бел. Драм. Гуртка за пазычку дэкорацыі, чым урад Гуртка дапамог арганізацыі вечара, зробленнага вучнёўскім камітэтам на карысьць галадаючых дзяцей Расеі. **Камітэт.**

Новыя выданьні.

„Т-ва імя Ф. Скарыны" у Коўні выдала першы раз кірыліцай „Смык беларускі"—Сымона Рэўкі з-пад Барысава (Ф. Багушэвіча). Выданьне перадрукавана з IV-га выданьня (лацінікай), выйшоўшага у Вільні ў 1918 г. Кніжка выдана у колькасьці 2000 шт.

„Вызваленьне" у Бэрліне выдала насьценную беларускую азбуку, якая ўжо атрымала распаўсюжэньне ў Літве, у беларускіх вайсковых частках і інш.

Выдавецтвом «Вольная Літва» (Я. Я. Варонкі) у дзень незалежнасьці Літвы—16 лютага 1922 году выдан багата ілюстраваны альбом—гадавік пад назвай „16 Лютага". Трохколеравая вокладка зроблена ва ўсіх сямі мовах, істнуючых у Літве: літоўскай, беларускай, жыдоўскай, польскай, нямецкай, татарскай і расейскай. Спэцыяльны аддзел у альбоме прызначан беларусам у Літве.

„Беларус-Вайсковы". Пад такой назвай на Вялік. дзень г. г. Навуковы Аддзел Літоўскага Міністэрства Краёвае Абароны выдае для беларусаў вайсковых у Літве вялікодную аднаднёўку, матэр'ял якой, ужэ знайходзіцца у друку і складаецца з твораў такіх аўтараў: Я. Варонкі, Ц. Лагвіны, А Ружанцава, Антона Сарасека, А. Смаленца і інш.

Справа вывезеных у Літву беларусоў і літвіноў.

Згодна з інфармацыямі, атрыманых з пэўных крыніц, справа звароту з Коўні 33 арыштаваных 20 студня гэтага году беларускіх і літоўскіх дзеячоў знаходзіцца ў гэтым становішчы:

На ўсе дамаганьні літоўскіх улад аб дазволе вярнуцца у Вільню высланым у Літву, тагочасны прадседацель Ч. Ур. К. п. А. Мэйштовіч высказаў згоду аб звароце усіх 33-х з тым варункам, што яны усе явяцца у распараджэньне віленскай пракуратуры. З гэтага агалошэньня скарыстала 12 асоб, ад якіх імені іх сем'і падалі заявы ген. Макржэцкаму, просючы дазвола вярнуцца у Вільню. Апрыч таго грам. Гарэцкі безпасрэдна падаў заяву аб тым-жа, каб вярнуцца яму з Дзьвінска. Ген. Макржэцкі ўсе парадзеныя яму заявы пераслаў да прокурора пытаючы, хто з падаўшых заявы можа быць адказным будучы на свабодзе, маючы пры гэтым на ўвазе незакончанае следзтво.

Пасьля адказу, які будзе у гэтым тыдні зроблены, зацікаўленым у гэтай справе будуць аб'яўлены варункі звароту ў Вільню.

Архіяпіскап Элеўфэры ў беларускім прытулку.

У нядзелю 26 сакавіка Найасьвячэншы Элеўфэры, Архіяпіскап Літоўскі і Віленскі, даведаўся да беларускага прытулку, што знайходзіцца пад наглядам Беларускага камітэту помачы ахвярам вайны.

Прыбыўшага да прытулку Архіяпіскапа сустрэлі сябры камітэту на чале з кс. Ад. Станкевічам і дырэктар Беларускай гімназіі п. Кахановіч.

Пасьля благаслаўленьня дзяцей, у часе якога дзіцячы прытулковы хор выканаў рад царкоўных сьпеваў, Архіяпіскап, разам з ігумэнамі Піліпам і вычыцялем бел. гімназіі прат. Плісам, быў прысутным на вячэрняй малітве спачатку праваслаўных, а затым каталікоў—дзяцей прытулку і бліжка цікавіўся жыцьцём прытулку, пытаўся ў дзяцей малітваў, а нарэшце зьвярнуўся да іх са словам навукі. Выказаўшы свае задаваленьне на добра пастаўленнае рэлігійна-этычнае выгадаваньне дзяцей і злажыўшы грашовую ахвяру Архіяпіскап пакінуў прытулак.

Паштовая скрынка.

Францыя, Вінцук Варакса. Франкі, якія Вы выслалі на падпіску газэты атрымалі. Дзякуем. Газету высылаемо.

П. С.—Скідзель. Вершы Вашы ня кепскія па думцы, але патрабуюць большае апрацоўкі. Чытайце больш беларускіх клясыкаў—гэта паможа дасканалей ведаць літэратурную мову.

У. Л. Вучыцельскія курсы ў Дзьвінску гадовыя. Прыймаюцца хлапцы ад 17 год з асьветай ня ніжэй 4 кл. гімназіі. У справе іншых цікавячых Вас пытаньняў зьвярнецеся да Школьнае Рады (Віленская, 12).

Ахвяры на „Беларускі Звон".

Ад беларускіх вучыцялёў, паехаўшых у Кракаў на курсы—3000 мар.

Курс на грошы у Вільні.

За 30 сакавіка.

Нямецкія маркі	1250—1210
Даляры	3850—3810
10 руб. золатам	19200—18900

Беларускі Паказальнік.

Беларускі Нацыянальны Камітэт—Вільня, Вострабрамская вул., 9.

Віленская Беларуская Гімназія (8 клясаў)—Вострабрамская вул., 9.

Цэнтральная Школьная Рада — Вільня Віленская вул., 12.

Беларускае Выдавецкае Таварыства — Вільня, Віленская вуліца, д. 33, кв. 1 (ад 4—5 гадзіны).

Віленск. Бел. Музык.-Драматыч. Гурток—Біскупская вул., д. № 12, кв. 6.

Беларуская кнігарня—Вільня, Завальная вул., 7.

Каапэратыў „Райніца"—Вільня, Вялікая Пагулянка, 17.

Беларускае Прэс-Бюро ў Рэвалі—Europa. Estonija. Rewal. Post-Kast 153, Bielaruskaje Press-buro.

Зварочваемся да ўсіх беларускіх арганізацый прысылаць у гэты аддзел свае адрэсы.

Друкарня „Віленскага Выдавецтва" Б. Клецкіна М.-Сьцяпанаўская, 23. Рэдактар Выдавец ФРАНЦІШАК АЛЯХНОВІЧ.